τσενέγοι, ὑποκινηθέντες ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος· ἡ δὲ ἄλλη πάλιν ὑπὸ Τούρκων (¹) γενομένη προήλασε μὲν μέχρι Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλ' ἀπεκρούσθη ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Πόθου τοῦ Ἀργυροῦ, ὁλοσχερῶς καταστρέψαντος τοὺς πολεμίους τούτους. Ἐνταῦτῳ ἑξηκολούθει ὁ χριστιανισμὸς διαδιδόμενος εἰς τὰ ἀπωτέρω ἔθνη ἐκεῖνα φῦλα. Δύο οὔγγροι ἡγεμόνες προσελθόντες εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐδέχθησαν τὸ ἅγιον βάπτισμα, καὶ ἀρχιερεὺς ἐστάλη ἵνα κατηχήσῃ τοὺς ὑπηκόους αὐτῶν. Τότε ὡσαύτως ἐγένετο ἐν τῇ βασιλευούσῃ καὶ ἡ βάπτισις τῆς ἡγεμονίδος τῶν Ρώσων Ὄλγας, ἣν οἱ ἡμέτεροι χρονογράφοι ὀνομάζουσιν Ἕλγαν (²). Ἡ Ὄλγα ἦτο σύζυγος τοῦ γνωστοῦ ἤδη εἰς ἡμᾶς Ἰγόρ, μήτηρ δὲ τοῦ τετάρτου ἡγεμόνος τῶν Ρώσων Σβιατοσλαύου, καί, ἀφοῦ ἐπετρόπευσε τὴν ἀρχὴν ἐπὶ τῆς ἀνηλικότητος τοῦ υἱοῦ αὐτῆς καὶ ἠσφάλισε τὴν ἀρχὴν ταύτην διὰ πονηρᾶς ἅμα ἀγριότητος καὶ δεξιότητος οὗ τῆς τυχούσης, ἀπεφάσισε, προβεβηκυῖα ἤδη τὴν ἡλικίαν, νὰ ἀσπασθῇ τὸ χριστιανικὸν δόγμα.

Μωαμεθανοῖς σεβαστῶν, πρέπει ν' ἀναζητήσωμεν τὴν ἀρχὴν ταύτην ἐν οὐδετέρῳ τινὶ σημείῳ ἢ ἐδάφει ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῶν ἰδιαιτέρων χριστιανικῶν καὶ μωαμεθανικῶν παραδόσεων κειμένῳ ἢ ἐδάφει κοινῷ ἀμφοτέροις τοῖς θρησκεύμασι, καὶ τὸ οὐδέτερον ἢ κοινὸν τοῦτο σημεῖον ἢ ἔδαφος εὑρίσκεται συνηθέστατα ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ καὶ ἐν Βιβλικαῖς παραδόσεσιν. Ἀκριβῶς δὲ ἐν τῇ Π.Δ. (Βασιλ. Δ' Κεφ. 5) εὑρίσκομεν τὴν ἱστορίαν «Ναϊμὰν ἄρχοντος τῆς δυνάμεως τῆς Συρίας» καὶ «*τεθαυμασμένου*», διότι ὁ Θεὸς δι' αὐτοῦ ἔδωκε σωτηρίαν τῇ Συρίᾳ. Ἐν τῷ Ναϊμὰν τούτῳ τῷ τεθαυμασμένῳ τῆς Π. Δ. τῷ δι' οὗ ὁ Θεὸς ἔδωκε σωτηρίαν τῇ Συρίᾳ εὑρίσκομεν ἀκριβῶς τὸν ***Νέεμαν*** τοῦ βυζαντιακοῦ καππαδοκικοῦ ἔπους τὸν «ἀξιωθέντα δι' ἀρετὴν θαυμάτων». Ὅτι ἕνεκα τῆς ἐν τῇ Π.Δ. ἀποδιδομένης τῷ Ναϊμὰν ἀρετῆς καὶ θαυμάτων τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἦν σεβαστὸν παρὰ τοῖς μωαμεθανικοῖς λαοῖς, ἰδίως παρὰ τοῖς Ἄραψιν αὐτοῖς (ἴσως ἔτι πρὸ τοῦ Μωάμεθ) ὅπως τοσούτων ἄλλων ἀνδρῶν τῆς Π. Δ., οἷον Δαυίδ, Σολομῶντος, μαρτυρεῖ τοῦτο τὸ γεγονός, ὅτι τὸ ὄνομα Νέεμαν ἢ ***Ναμὰν*** φέρουσιν ἐν ταῖς μωαμεθανικαῖς ἀραβικαῖς παραδόσεσι πολλοὶ ἐπιφανεῖς ἄνδρες, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ προμωαμεθανικῇ Ἀραβίᾳ βλέπομεν τὸν ἄραβα φύλαρχον ***Ναάμονα***, ὡς καλεῖται ὑπὸ τοῦ χρονογράφου Θεοφάνους, σύμμαχον τοῦ αὐτοκράτορος Ἀναστασίου Α' ἐν τῷ τούτου κατὰ Περσῶν πολέμῳ. Καὶ ἐν Σαχναμὲ δὲ ἀναφέρεταί τις ἄραψ Νασμὰν ἢ Νουμὰν περιβόητος ἐπὶ σοφίᾳ καὶ ἀρετῇ. Καὶ ἡ περὶ μανδηλίου τοῦ Ναϊμὰν παράδοσις οὖσα παρὰ τοῖς Ἄραψι προμωαμεθανικὴ ἔζησε καὶ ἤκμασε καὶ ἐν τῷ Μωαμεθανισμῷ. Ναὶ μὲν οἱ Μωαμεθανοὶ δὲν τιμῶσι τὰς εἰκόνας ἀλλὰ τιμῶσι σφόδρα τὰ κειμήλια, ἐνδύματα, σανδάλια καὶ ἄλλα τοιαῦτα τῶν ἁγίων ἀνδρῶν πράγματα. Ἐντεῦθα δὲ ἐτίμων ὡς μανδήλιον τοῦ Ναϊμὰν τὴν ὀθόνην, ἣν ἐτίμων οἱ Χριστιανοὶ ἕνεκα τῆς ἐπ' αὐτῆς ἀχειροποιήτου ἐντετυπωμένης εἰκόνος τοῦ Σωτῆρος.

Ἡ ἀσιατικὴ ἐκ Μεσοποταμίας ἀρχὴ καὶ καταγωγὴ τοῦ ἁγίου μανδηλίου ἐξηγεῖ καὶ τὸ ἄλλο γεγονός, ὅτι ἡ ἑορτὴ τοῦ ἁγίου μανδηλίου καθὼς καὶ ἡ εἰκὼν αὐτὴ εἶναι σχεδὸν ἄγνωστα (πλὴν ἐν Μοναστηρίοις) ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ Ἑλλάδι, ἐνῷ ἐν τῇ ἀσιατικῇ Ἑλλάδι, ἰδίως ἐν τῇ ἀνατολικῇ μ. Ἀσίᾳ, σφόδρα ἐπιχωριάζει τελουμένη ἀκριβῶς τὴν Κυριακὴν τῆς Ὀρθοδοξίας, ὅτε ἐν μέσῳ λιτανείας μεγάλης φέρεται εἰκὼν παριστῶσα λευκὸν μανδήλιον καὶ ἐπὶ τούτου τὴν κεφαλὴν τοῦ Χριστοῦ, ψαλλομένου τοῦ ὕμνου «Τὴν ἄχραντον εἰκόνα Σου προσκυνοῦμεν, ἀγαθέ» καὶ μετὰ τὴν περιφορὰν τίθεται ἡ εἰκὼν ἐν περιόπτῳ θέσει, παρὰ τὴν Ὡραίαν Πύλην, εἰς προσκύνησιν τῶν πιστῶν.

(¹) ***Μαγιάρων*** δηλονότι καὶ ἄλλων γειτόνων τοῖς Μαγιάροις λαῶν, οὐχὶ ὀρθῶς πάντων Τούρκων καλουμένων. Οἱ ἡμέτεροι χρονογράφοι τοὺς οὐραλαλταϊκοὺς ***Μαγιάρους*** καλοῦσι ***Τούρκους***.

(²) Καὶ αὐτὴ ἡ παρουσία τοῦ παπᾶ Γρηγορίου (ἰδ. κατωτέρω) ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τῆς Ὄλγας μαρτυρεῖ ὅτι ἡ Ὄλγα ἦλθεν ἤδη χριστιανὴ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἀφοῦ οὐδὲν περὶ αὐτῆς ὡς μὴ χριστιανῆς ἢ ὡς ἐν Κωνσταντινουπόλει βαπτισθείσης λέγουσιν οἱ ἡμέτεροι. Ἀλλ' ἴσως τὰ περὶ τῆς θρησκείας τῆς Ὄλγας συνδέονται μετὰ τοῦ τόπου τῆς γεννήσεως αὐτῆς. Κατὰ τὸν Καραμσῖνον ἡ Ὄλγα κατήγετο ἀπὸ ***Πλέσκωβ*** ἐξ οἴκου λίαν ταπεινοῦ (τὴν ἀντίθετον παράδοσιν περὶ καταγωγῆς τῆς Ὄλγας ἀπὸ τῶν ***Βαριάγων*** τοῦ Κιέβου δὲν θεωρεῖ λίαν πιθανὴν ὁ Καραμσῖνος). Ταῦτα λέγομεν διότι κατὰ τὰς νεωτέρας ἐρεύνας ὑπάρχει καὶ γνώμη τις ὅτι ἡ Ὄλγα ἐγεννήθη ἐν Πλέσῃ τῆς Βουλγαρίας καὶ οὐχὶ ἐν ***Πσκωβ*** (Πλέσκωβ) τῆς Ρωσίας. Ἂν ἡ γνώμη αὕτη θεωρηθῇ ἀληθώς, τότε ἐξηγεῖται καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι ὡς χριστιανὴ ἦλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἀφοῦ ἡ Βουλγαρία πρὸ δύο περίπου αἰώνων ἤδη εἶχε προσέλθει εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν.